

ע"פ 44783/10/18 - שמעון איבגי, יהודה מויאל נגד מדינת ישראל - המשרד לאיכות הסביבה

בית המשפט המחוזי בבאר שבע

ע"פ 44783-10-18 איבגי ואח' נ' המשרד לאיכות הסביבה/המשרד הראשי

בפני כבוד השופט אלון אינפלד
מערערים

1. שמעון איבגי

2. יהודה מויאל

שניהם ע"י ב"כ עו"ד שמואל מאיר ועו"ד רבקה מאיר מונש

נגד

משיבה

מדינת ישראל - המשרד לאיכות הסביבה
ע"י ב"כ עו"ד יפתח לנדאו

פסק דין

זהו פסק דין בערעור על הכרעת דינו של בית משפט השלום בקריית גת בשבתו בבית משפט השלום באשדוד (כב' השופט משה הולצמן), שניתנה בעניינם של המערערים ביום 8.5.18 במסגרת ת"פ 48494-07-15, וכן ערעור על גזר הדין שניתן ביום 10.7.18 בעקבות הרשעת המערערים. מעבר לעובדות הכרעת הדין, נסוב הערעור על היחס הנכון בין עונשו של מי שניהל עסק ללא רישיון לבין שכיר שביצע פעולות אסורות מזדמנות עבור העסק, כן עלתה שאלת הענישה הראויה בעבירות הנראות לכאורה טכניות ומקומיות, אך פגיעות, בערכים מוגנים כאיכות הסביבה, רעה.

האישום ופסק הדין:

כתב האישום

- נגד המערערים הוגש כתב אישום, בו נטען, כי בין התאריכים 10.5.15-2.7.13 הפעיל המערער 1 תחנת מעבר לפסולת במושב אחוזם (נ.צ. 178058/607006), בשטח המצוי ברשות הרבים (להלן: "תחנת המעבר") מבלי שהיה ברשותו רישיון עסק או היתר לכך, ומבלי שהיו קיימות בה התשתיות הדרושות על פי דין, בהן היעדר גידור מסביב, היעדר שלט המכיל פרטים אודות מפעיל התחנה, שעות העבודה והאיסור על הכנסת חומרים מסוכנים, והיעדר איטום לחלחול בשטח התחנה ובניה בשיפוע לצורך הזרמת תשטיפים לתעלות ניקוז.
- בכתב האישום נטען, כי הפעלת תחנת המעבר כאמור, נמשכה למצער מיום 2.7.13 ועד ליום 10.5.15 (היינו במשך 22 חודש לפחות), ונטען גם כי הניבה למערער 1 חיסכון כספי, המוערך בסכום 190,000 ₪.

3. עוד נטען בכתב האישום, כי המערער 2, הועסק על ידי המערער 1 ושימש עבורו כנהג משאית. כן נטען, כי בתאריכים 2.7.13, 8.7.13, ו-10.7.13 הוביל המערער 2, באמצעות המשאית שבבעלות המערער 1, פסולת בניין אל תחנת המעבר, שם השליך את תכולתה, בהנחייתו ואישורו של המערער 1. בכתב האישום נטען עוד, כי ביום 13.11.13 וביום 10.5.15, בעת שנערכו סיורים בתחנת המעבר על ידי מפקח התחנה הירוקה, נמצא כי תחנת המעבר ממשיכה לפעול ופסולת רבה מושלכת על הקרקע. בתקופה הרלוונטית לאירועים אלה, לא היה בידו של המערער 1 רישיון להובלת פסולת.
4. בשל האמור, יוחסו למערער 1 **עבירות של עיסוק ללא רישיון או היתר זמני** (שינוע פסולת ותחנת מעבר), עבירות לפי סעיפים 14 ו-4 לחוק רישוי עסקים, תשכ"ח-1968, יחד עם פריטים 5.1 א ו-5.1 ב לצו רישוי עסקים (עסקים טעוני רישוי), התשנ"ה-1995, ולפי 5.1 א ו-5.1 ב לצו רישוי עסקים (עסקים טעוני רישוי), תשע"ג-2013, **הפעלת תחנת מעבר לפסולת ללא התשתיות והדרישות הקבועות בדין**, עבירה לפי תקנות (1)2, (2)2 ו- (7)2 לתקנות רישוי עסקים (תחנת מעבר לפסולת) התשנ"ח-1998 יחד עם סעיפים 10 א ו-14 לחוק רישוי עסקים, התשכ"ח-1968 וכן תקנות (2)9 ו- (3)9 **לתקנות מניעת מפגעים (מניעת זיהום אוויר וריח בלתי סבירים מאתרים לסילוק פסולת)**, התש"ן-1990.
5. **בנוסף יוחסו למערער 1 ולמערער 2 עבירות של השלכת פסולת ולכלוך רשות הרבים**, עבירה לפי סעיפים 13(ב)1, 13(ג)1(א), 2 ו-4(א) לחוק שמירת הניקיון, תשמ"ד - 1984 (4) **עבירות למערער 1, ו-3 עבירות למערער 2**.

הכרעת הדין

6. לאחר ניהול הליך הוכחות, הורשע המערער 1 בעבירות אשר יוחסו לו בכתב האישום, כמפורט לעיל. המערער 2 זוכה מעבירה אחת (מתוך 3 עבירות) של השלכת פסולת ולכלוך ברשות הרבים, בגין השלכת פסולת מהמשאית בתאריך 2.7.13. זאת, לא משום שהעובדות לא הוכחו, אלא מטעם משפטי. הזיכוי נבע מהחשש שהמערער עומד בסיכון כפול להרשעה בפלילים, בשים לב להודעת תשלום קנס שהוצאה בעניינו במועד האמור (ת/10).
7. בהכרעת הדין נקבע כי הפעלת העסק על ידי המערער 1 נעשתה מבלי שהיו ברשותו לא רישיון עסק, לא רישיון להפעלת תחנת המעבר ולא רישיון להובלת פסולת. בית משפט קמא ציין, כי המערער עצמו מסר בחקירתו כי אין ברשותו רישיון להפעלת תחנת מעבר, ואף בתעודת עובד ציבור (ת/2) צוין כי למערער 1 אין רישיון עסק מטעם המועצה. עוד בהקשר זה ציין בית משפט קמא, כי רישיון העסק להובלת פסולת (נ/15) הוצא למערער 1 רק ביום 13.11.13 ומכאן שהובלת הפסולת בתאריכים המנויים בכתב האישום, בחודש יולי באותה שנה, נעשתה שלא כדין.
8. בית משפט קמא בחן בהכרעת הדין את טיעוני באי כוח הצדדים באשר לשאלה, אם תחנת המעבר הבלתי חוקית, אליה הושלכה הפסולת, ממוקמת הייתה ב"רשות הרבים", כדעת המשיבה, או שמא מדובר בשטח פרטי, כדעתם של המערערים. בית משפט קמא הפנה לפסיקה, לפיה הנגישות למקום הפסולת היא הקובעת ולא הגדרת המקום כ"פרטי" או "ציבורי". בית המשפט בחן את הראיות, שהובאו לעניין זה, ובכללן, תמונות, עדות השכנה, עדויות מפקחים שביקרו במקום ואף גרסאות המערערים

בחקירתם (פסקה 5 להכרעת הדין) ומצא כי בתקופה הרלוונטית לא היה האזור מגודר וניתן היה להכנס אליו ללא מגבלה. בית המשפט הסביר כי, במצב דברים זה בו ניתן היה להגיע אל המקום בקלות, לפחות מכיוון השטחים החקלאיים, יש לראות בשטח זה "רשות הרבים".

9. בית המשפט מצא עוד כי האתר לא הוסדר על פי הדרישות שנקבעו בדין לתחנת מעבר. כך, שאף בהנחה שהאתר גודר במשך הזמן, לא הונחה תשתית ניקוז מתאימה לתשטיפים ולא הונחו יתר התשתיות הנדרשות בתקנות להפעלתה של תחנת מעבר מורשית.

10. בהכרעת הדין התייחס בית משפט קמא לטענת המערערים, לפיה האתר לא שימש כתחנת מעבר, שלשם הפעלתו נדרש רישיון עסק, הואיל והפסולת אוחסנה במכולות שהיו במקום ולא על גבי הקרקע. טענת ההגנה הייתה כי המערער 1 הורה לרוקן את הפסולת ישירות לתוך מכולה, וככל שנשפכה פסולת בשגגה על הקרקע, זו הועמסה "תוד שעה-שעתיים" אל המכולה הגדולה, אשר נלקחה בהמשך לאתר דודאים. זאת, בהתאם לסיכום עם המפקחים אליו הגיעו הצדדים בבית המשפט (בהליך של החזרת תפוס) אשר אישרו להעביר פסולת "מכלי קיבול לכלי קיבול" (נ/16).

11. בית משפט קמא בחן את הראיות ומצא, כי לא הונחה תשתית של ממש מטעם המערערים לטענה כי בדרך כלל הועברה הפסולת מכלי לכלי, וכי כל הפסולת הועברה למכולה בתוך פרק זמן קצר, אם נשפכה אל הקרקע. נהפוך הוא. בית משפט קמא קבע, כי מחומר הראיות עולה תמונה ברורה, כי חלק מהפסולת שהובאה למקום, ששימש בפועל כתחנת מעבר, נפרקה ישירות אל הקרקע כדרך שגרה. נקבע גם שחלק מהפסולת נותר על הקרקע לפרקי זמן ממושכים. ממצא זה נקבע בין השאר על יסוד התמונות, עדותה המהימנה של השכנה, ודברי המערער 2 בחקירתו, אשר תיאר שפיכת פסולת על הקרקע כאשר המכולות מלאות, על פי הנחית המערער 1, כדבר שבשגרה. צוין בהכרעת הדין כי המערער 2 הוסיף וציין בחקירתו כי מערער 1 טען לפניו כי יש למקום אישור לשמש כתחנת מעבר.

12. נוכח האמור, הרשיע בית משפט קמא את המערער 1 בשל שינוע פסולת והשלכת חלק ממנה על הקרקע בתחנת המעבר, ללא רישיון או היתר בתוקף, זאת מחודש יולי 2013 ועד להוצאת הרישיון ביום 13.11.13 (נ/15 - רישיון לאיסוף והובלת אשפה ופסולת) וכן הפעלת תחנת מעבר לפסולת, ללא רישיון או היתר זמני וללא התשתיות הנחוצות לשם כך על פי דין, למשך כל התקופה הנטענת. עוד נקבע, כי יש להרשיע את המערערים בגין השלכת פסולת ולכלוך לרשות הרבים, כאשר המערער 1 מורשע בשלוש עבירות, שנעברו בתאריכים 2.7.13, 8.7.13, ו- 10.7.13 ואילו המערער 2 מורשע בשתי עבירות, שנעברו בתאריכים 8.7.13 ו- 10.7.13 בלבד, נוכח החשש לסיכון כפול.

גזר הדין

13. לאחר סקירת טיעוני הצדדים, עמד בית משפט קמא על הערכים המוגנים שנפגעו על ידי המערערים, תוך התייחסות למשמעות של גרימת נזק לסביבה והשפעת הנזק על איכות החיים של הציבור, והחיים עצמם. בית המשפט הדגיש את החובה שלנו כחברה להקפיד על השמירה על משאבי הטבע, שהם הבסיס הפיזי לקיומנו. חשיבות השמירה על ערכי הקיימות והטבע הוסברה על ידי בית משפט השלום בטוב טעם ודעת, תוך הפניה לפסיקה, ובמרכז פסיקתו של בית המשפט העליון.

14. בית משפט השלום הנכבד מיקד את הפגיעה בערכים אלה בהשלכת הפסולת באופן בלתי מבוקר

ובהקשר לכך ציין כי "מידת הפגיעה שנגרמה על ידי הנאשמים, ובמיוחד על ידי הנאשם 1, באינטרס הציבורי המוגן הינה בשיעור ניכר".

15. באשר למדיניות הענישה הנוהגת, הפנה בית משפט לפסיקה שהוגשה מטעם הצדדים, בעיקר בהקשר לעבירות השלכת פסולת ברשות הרבים. צוין כי סכומי הקנס שהושתו בפסקי הדין בגין השלכת פסולת שלא כדין נעו בין 10,000-150,000 ₪. זאת, כמובן בהקשר לשפיכת פסולת בכמות של ממש, כגון משאית אשפה שלמה. בין השאר צוינה פסיקה אשר הגיעה עד בית המשפט העליון ברע"פ 3780/14 **תקלה נ' מדינת ישראל** (29.5.14), בה נגזר עונש בן 50,000 ₪ בגין ניסיון (שהופרע על ידי הפיקוח) לבצע שפיכה פסולת אחת בלבד, של תכולת משאית ונגרר.

16. בית משפט קמא התייחס לעצם ניהול האתר כתחנת מעבר על ידי המערער 1, אשר היה מודע לצורך בקבלת רישיון מתאים הן להובלת הפסולת והן להפעלת האתר כתחנת מעבר. צוין כי המערער פעל לשם הסדרת הרישיון אך פניותיו לקבלת רישיון להפעלת תחנת המעבר נדחו. למרות זאת, פעל המערער 1 כרצונו והפעיל סמוך לנחלת הוריו אתר מעבר לפסולת, ללא רישיון. בית המשפט הבהיר כי תחנת המעבר פעלה בסמיכות לסביבת מגורים במושב, ואף אם בשלב מסוים נבנתה גדר, הרי שבתקופה הרלוונטית שבכתב האישום, השטח לא היה מגודר באופן מוחלט וניתן היה להכנס אליו. הודגש כי חומר הראיות מצביע על כך שבאתר נערמה על הקרקע פסולת בכמויות לא מבטלות, ולא פונתה למכולות בסמוך לפריקתה שם. כן הודגש כי המערער 1 הוא אשר הפעיל את המשיב 2.

17. יש לציין שלעניין הערכת מתחם העונש הראוי, בית המשפט לא התייחס לעבירה של ניהול תחנת הפסולת כעבירה כשלעצמה, ודן במעשים אלה במסגרת "נסיבות ביצוע העבירה" של השלכת הפסולת. בית משפט קמא הנכבד ראה במעשים כעין נסיבה מחמירה, לעבירה של השלכת פסולת, ומטעם זה מצא לנכון לקבוע למערער 1 מתחם ענישה ביחס לקנס, הנע בין 60,000 ₪ לבין 120,000 ₪. בעניינו של המערער 2, אשר הועסק על ידי המערער 1 והורשע בשתי עבירות של השלכת פסולת באתר ממשאית, ללא כל עבירה של ניהול עסק ללא רישיון, נקבע על ידי בית משפט קמא מתחם הקנס בין 20,000 ₪ לבין 40,000 ₪.

18. בהתייחס לחוות הדעת הכלכלית שהוגשה מטעמה של המשיבה לעניין ההטבה הכלכלית שהפיק המערער 1 מהפעלת תחנת המעבר, מעצם העובדה שנחסכה ממנו העלות הכרוכה לצורך הכשרת האתר כתחנת מעבר פעילה כדין, קבע בית משפט קמא, כי נפלו פגמים של ממש בחוות הדעת, בין השאר הסתמכות על עדויות שמיעה לא בדוקות ביחס לפרטים מהותיים. נקבע, כי פגמים אלה אינם מאפשרים להסתמך על מסקנתו של המומחה באשר לטובת ההנאה שצמחה למערער 1 בשל חיסכון זה (ראו פסקה 16 לגזר הדין).

19. בית משפט קמא בחן בגזר דינו את הנסיבות שאינן קשורות בביצוע העבירה, בכללן באשר למערער 1, ביצוע עבירות סביבתיות בדרגות חומרה שונות בתקופה שקדמה לכתב האישום, נסיבותיו האישיות והמשפחתיות, מות אשתו וההשלכות הקשות שנבעו מכך על תחומי חייו השונים. נוכח האיזון בין השיקולים, קבע בית משפט קמא, כי יש מקום להעמיד את הקנס בעניינו של **המערער 1** ברף הגבוה של מתחם הענישה. אשר על כן, השית עליו **שלושה חודשי מאסר על תנאי, קנס בסך 100,000 ₪, התחייבות עצמית בסך 200,000 ₪ וצו לשמירת הניקיון** הכולל פינוי כל הפסולת שבאתר שהושלכה על ידו והפסקת הפעילות במקום.

20. באשר לנסיבות שאין קשורות למעשי המערער 2 לקח בית משפט קמא בחשבון את גרסתו לעניין מצבו הרפואי שנבע כתוצאה מתאונת דרכים, אם כי לא הוצג תיעוד רפואי לעניין זה. כן נלקחו בחשבון מצבו הכלכלי והעובדה כי אינו בעל עבר פלילי. בשל האמור, בית משפט קמא מצא לנכון להעמיד את שווי הקנס על הרף הנמוך של מתחם הענישה, והשית עליו קנס בסך 20,000 ₪, שלושה חודשי מאסר על תנאי, שלושה חודשי פסילה על תנאי של רישיון הנהיגה והתחייבות עצמית בסך 40,000 ₪.

ערעור ותשובה

21. עמדות הצדדים באו לידי ביטוי בהודעת הערעור, עיקרי טיעון, טיעון פרונטאלי בדיון וכן השלמת טיעונים בשאלה ממוקדת בראיות אשר עלתה במהלך הדיון. יוער כי מצבו הרפואי של המערער 2 גרם לנתק בינו לבין עורכי דינו בעטיו לא התייצב לדיון. המשיבה הסכימה לבקשת באי כוחו, אשר ייצגו את שני המערערים כאחד, כי ערעורו יישמע בהעדרו בנסיבות אלה.

טענות הערעור

22. בערעורו על הכרעת הדין נטען כי לא נעברה עבירה של השלכת פסולת לרשות הרבים, משום שהפסולת הושלכה ברשות היחיד. היינו, למכולות שהיו בסמוך לביתו של אבי המערער 1, שהינו משק מגודר, וכאשר הפסולת מועברת ישירות למיכלי אשפה שהיו מונחים במקום. בטיעונו בעל פה הוסיף ב"כ המערערים, כי במקום מוצבים שער וגדר וכי השטח של המערער גובל עם השטח של אחיו של המערער 1, שאף הוא שופך פסולת. לכן, לא ניתן לומר כי מדובר בשטח ציבורי, באשר ניתן להגיע אל השטח רק מכיוון השטחים של האח בנחלה הסמוכה, ולא לכך התכוון המחוקק באיסור שהטיל.

23. בעיקרי הטיעון הוסיף המערערים והטעים, כי במסגרת ההסכמות שהושגו בבית המשפט בקריית גת ביום 22.7.13 (ה"ת 24085-07-13) הותרה המשך פעילותו של המערער 2 בהעברת פסולת מכלי קיבול אחד למשנהו. נטען כי המפקחים בביקוריהם בשנת 2015 ראו כי קיימות מכולות וכלי קיבול של הפסולת, ולא מצאו כי נעברה עבירה, משכך לא ראו לנכון לחלט את הערבות (יוער מיד כי ההפניה לפרוטוקול עוסקת בביקור אחד בשנת 2016, לאחר התקופה הרלוונטית, ונראה כי כוונת הסנגור היא לעצם הביקור בשנת 2015, אשר בה כן נמצאו עבירות, אך לא חולטה הערבות).

24. בטיעונים בעל פה טען ב"כ המערערים, כי כאשר ניסו לשפוך פסולת למכולה, נוצר מצב שהפסולת נשפכה ארצה ומיד השכנה התלוננה, אז המערער היה מרים את הפסולת לתוך המכולה. נטען כי נשמעו עדויות לפיהם המערער פעל כדי לפנות את הפסולת באמצעות הטרקטור, מיד לאחר שנשפך. נוכח האמור, נטען כי בנסיבות אלה לא שימש המתחם כתחנת מעבר. שכן, המערערים פעלו על סמך ההנחיות בהעברה מכלי לכלי בלבד. לכן, לא היה מקום להגיש נגדם כתב אישום. עוד צוין בעיקרי הטיעון, כי היה מקום להפחית מהערכת מהימנותה של השכנה, המצויה עם המערער 1 בסכסוך שכנים.

25. באשר לגזר הדין, נטען כי שגה בית משפט קמא שעה שקבע כי יש להציב את עונשו של המערער 1 ברף הגבוה של מתחם הענישה, ובסופו של יום דן את שני המערערים לעונשים חמורים. זאת, מבלי שראה לנגד עיניו את נסיבותיהם האישיות, מבלי שהתחשב בעובדה שהמערער 1 אמור היה לקבל את

הרישיון להובלת האשפה בחודש יולי 2013, אך מסיבות של "סחבת" בירוקרטית התעכב, וניתן רק בנובמבר 2013.

26. באשר לעונשים שנגזרו על המערערים צוין בעיקרי הטיעון, כי מדובר ברף הגבוה של הענישה, כאשר למעשה מסכת העובדות שבכתב האישום מצטמצמת בעיקרה לפרק זמן של שבוע בלבד (2.7.13-10.7.13), בעוד מדיניות הענישה שהוצגה מבטאת רף ענישה נמוך באופן ניכר. כן נטען כי הענישה בגין העבירה מהסוג שעבר המערער 2 מסתכמת בדרך כלל בקנס בשווי ₪1500, לכל היותר, לכל עבירה, הניתן בדו"ח של מפקח.

27. בטיעונים על פה נטען עוד, כי נסיבותיו האישיות של המערער 1 קשות. המערער 1 הינו ממפוני גוש קטיף, אשתו חלתה במחלה ממארת ונפטרה, כך שהוא נותר לבדו עם משימת גידול שתי בנותיו הקטינות. עוד נטען כי סכום הקנס שהוטל על המערער הינו כהון תועפות עבורו. באשר למערער 2 צוין, כי לאחר ביצוע העבירות, עבר תאונת דרכים קשה בה התהפך עם משאית זבל והיום הוא מתקיים משכר נמוך עד מאוד.

טענות המשיבה

28. המשיבה התייחסה לטענת המערערים, לפיה המדובר בשטח פרטי ולא ברשות הרבים, וטענה כי הדברים אינם עולים בקנה אחד עם הוראות החוק והפסיקה ואף עם הראיות והעדויות השונות שנשמעו בעניין זה, ודינה להידחות.

29. עוד טענה המשיבה, כי הובאו ראיות המעידות כי שפיכת הפסולת התבצעה לא רק במכולות, אלא גם על גבי הקרקע באופן ישיר. נטען כי הממצאים מבוססים בין השאר על יסוד עדויות, ואין ערכאת הערעור נוטה להתערב בשיקולי מהימנות של עדים שנקבעו בערכאת הדיון. בהקשר זה הודגש שעדותה של השכנה, לגביה נטען כי נבעה מסכסוך שכנים, אינה עדות יחידה, אלא כזו הנתמכת בעדויות נוספות, עליהן הסתמך בית משפט קמא בקביעת הממצאים. עוד טענה המשיבה, כי מחומר הראיות עולה שהשטח לא גודר, וככל שהוקמה גדר בהמשך, כתוצאה מההליך המשפטי, עדיין ניתן היה להיכנס לאתר ללא הפרעה.

30. בהתייחס לטענת המערער, לפיה חרג בית המשפט ממדיניות הענישה, וכי רף הענישה אמור להיות בשווי הקנס של ₪1,500 בגין כל עבירה, הטעימה כי אין בכך כדי ללמוד על רף הענישה וכי בית משפט קמא זיכה את המערער 2 מביצוע עבירה על מנת להימנע מסיכון כפול, אף על פי שלא הוצגה לו אסמכתא כלשהי לתשלום זה.

31. בטיעוניה בעל פה הוסיפה המשיבה, כי מדובר בהפעלת אתר פסולת בתוך היישוב, בסמוך לבתי מגורים, במשך כשנה ו-10 חודשים. זאת, כאשר ערמות רבות של פסולת הושלכו על הקרקע, מחוץ למכולות ולא בתוכן, ואף הוצגו תמונות לעניין זה. עוד טענה, כי אף אם לא הוחלט על חילוט הערבות, אין בכך כדי ללמוד כי לא בוצעה עבירה. שכן, בפועל העיד המפקח כי במקום עדין פועלת תחנת מעבר, כאשר אין מחלוקת כי מעולם לא ניתן למערער 1 רישיון להפעלת תחנת מעבר. באשר לרישיון לשינוע פסולת ציינה המשיבה כי, עד אשר התקבל בפועל רישיון שכזה, הוא לא יכול היה לעסוק בכך ללא היתר,

אף אם הגיש בקשה לקבלו.

32. עוד התייחסה המשיבה למדיניות הענישה הנוהגת והפנתה לפסיקה המצביעה על מתחם ענישה בגין עבירה בודדת של השלכת פסולת וניהול עסק ללא רישיון שנע בין 25,000 לבין 150,000 ₪, ציינה את הנטייה להחמיר את מגמת הענישה, והדגישה כי הסכום שנפסק למערערים אינו חורג ממידת הסבירות בנסיבות העניין. לטענת המשיבה, מדובר על עבירות של השלכת פסולת בנוסף לעבירה אשר בעצם הפעלת תחנת מעבר בתוך המושב, בסמוך לאזור מגורים מיושב, תוך פגיעה חמורה בסביבה והתעלמות מהחוק, לרבות מפקחים שהגיעו לשטח והפצירו במערער לחדול ממעשיו. בשל כל אלה, עתרה לדחות את הערעור.

המחלוקת לעניין מועד צילום התמונות

33. במהלך הדיון התעוררה בין הצדדים מחלוקת לגבי התמונות שהוצגו לבית משפט קמא (ת/18), לגביהן טוענת המשיבה כי הינן מיום 13.11.13, כפי שהוטבע עליהן ואף נכתב בכתב יד. ב"כ המערערים טוען, כי תמונות אלה צולמו בפועל ביום 10.7.13, דהיינו לפני ההסכמה אליה הגיעו הצדדים בהליך החזרת התפוס. כאמור, הצדדים התבקשו להשלים הטיעון בנקודה זו בכתב, לאחר הדיון.

34. **המשיבה** בהודעתה לעניין זה, הדגישה כי בהכרעת דינו של בית משפט קמא נכתב, כי בתאריכים 13.11.13 ו-10.5.15 נערכו בדיקות מפקחים באתר ונמצאה פסולת רבה שהושלכה על הקרקע, והדבר ניכר היטב מהתמונות מיום 13.11.13 שהוגשו במהלך שמיעת הראיות. לטענת המשיבה אין זה יתכן כי התמונות צולמו בחודש יולי, עוד בטרם הגיעו הצדדים להסכמה הדיונית ביניהם, במסגרת ההליך להשבת המשאית. כן ציינה המשיבה את ההבהרה שהוגשה לעניין זה מאת המפקח, באשר למועד צילום התמונות.

35. עוד טענה המשיבה, כי על גבי התמונות מוטבע התאריך האמור ואף נכתב בצד התמונה בכתב יד בנוסף לפירוט מהות התמונות, וככל שהייתה למערערים טענה בעניין זה, היה עליהם להעלותה בפני בית משפט קמא, ולא בשלב הערעור. עוד הדגישה המשיבה כי בחקירות המערערים 1 ו-2 מיום 13.11.13 ישנה התייחסות ברורה לסיכום מחודש יולי ולעבירות המבוצעות בחודש נובמבר. מכאן, לטענת המשיבה, ניתן ללמוד כי התמונות צולמו לא אחרת מאשר בחודש נובמבר 2013.

36. לחילופין ובנוסף, טענה המשיבה, כי מביקור במקום שערך המפקח ביום 10.5.15 מצא כי מתנהלת במקום תחנת מעבר ונמצאה במקום פסולת שהושלכה על קרקע חשופה, מכאן מבקשת ללמוד, כי מדובר בעבירה מתמשכת של הפעלת תחנת מעבר בלתי חוקית אשר החלה בחודש יולי 2013 ונמשכה עד מאי 2015.

37. **ב"כ המערערים** בתגובתו טען, כי המפקח בלכנר חזר בו בחקירתו הנגדית מעדותו ההחלטית (עמ' 51 ש' 13-18), לפיה התמונות מתייחסות לחודש נובמבר 2013, ולמעשה, הודה כי אינו זוכר מתי צולמו התמונות, אשר לטענת המשיבה צולמו בחודש נובמבר 2013. עוד ציין, כי בהודעות המערערים שצורפו להודעת המשיבה, לא עולה, כי העבירות בוצעו בזמן זה, וכי המערער 1 מסר במשטרה כי אינו משליך

פסולת לקרקע, אלא הישר לתוך המכולות כפי הסיכום שנקבע בין הצדדים. באשר למערער 2 צוין בהודעתו במשטרה כי אינו עובד אצל המערער 1 מחודש אוקטובר 2013.

דין

38. לאחר עיון בתיק המוצגים של בית משפט קמא, בפרוטוקול הדיון, בהכרעת הדין, בגזר הדין, ובהודעת הערעור, ולאחר שניתנה הדעת לטיעוניהם המפורטים של שני הצדדים בעיקרי הטיעון, בשעת הדיון ובהודעות המשלימות, התברר שאין מנוס מדחיית הערעור בכל הנוגע לממצאי העובדה אשר בהכרעת הדין והמסקנה המשפטית בה. אולם, באשר לעונש, עלה שיש לקבל את הערעור ביחס למערער 2, ולהקל במידה מסוימת. עם זאת, נכון גם להעיר כי עונשו של המערער 1 קל בהרבה מן העונש ההולם בנסיבות העניין. זאת, לאחר שבגזר הדין לא ניתן מקום הולם ומשקל מספיק לעבירה העיקרית בה הורשע - ניהול תחנת מעבר לפסולת, ללא רישיון.

הערעור על הכרעת הדין

39. המחלוקות בין הצדדים הן עובדתיות בעיקרן, הדיון המשפטי נוגע לשאלה אם הוכחו יסודות של כל עבירה. כך, חלוקים הצדדים בשאלה אם המקום היה מגודר, דבר המשליך על השאלה, האם המקום בו הושלכה הפסולת עולה כדי הגדרת "רשות הרבים" על פי חוק שמירת הניקיון; הצדדים גם חלוקים בשאלה אם שפיכת הפסולת על הקרקע נעשתה באופן קבוע, כשיטת עבודה, או שקרתה לעתים באקראי, ללא כוונה והתקלה טופלה מיד; כן עלתה טענה מטעם המערערים, לפיה אין ראיה לרציפות העבירה של ניהול עסק ללא רישיון, במשך כל התקופה הרלוונטית בין ביקורי המפקחים.

40. לעניין היות המקום "רשות הרבים" על פי חוק שמירת הניקיון, כאמור, טענת המערערים הינה כי מדובר בשטח פרטי, במשק אבי המערער 1, אשר היה מוקף גדר כל העת, ולו בגדר משותפת עם החלקה הגובלת, חלקת האח. המשיבה טוענת, כי מאחר והפקחים והשכנה נכנסו באין מפריע למקום השלכת הפסולת, מבלי לעבור גדר או שער, לא יצא שטח זה מכלל "רשות הרבים". כאמור לעיל, בית משפט קמא קיבל את טענת המשיבה, לפיה האתר האמור התנהל ב"רשות הרבים", ועל קביעה זו מלין המערער.

41. סעיף 1 לחוק שמירת הניקיון מגדיר את המונח "רשות הרבים" בניסוח הבא: "כל מקום שהציבור רשאי להשתמש בו או לעבור בו או שהציבור משתמש בו או עובר בו למעשה" (ההדגשות אינן במקור).

42. הנה כי כן, גם קרקע הנמצאת בבעלות פרטית יכולה להיחשב כרשות הרבים על פי החוק, ודי בכך שהציבור "רק" עובר בה, בפועל. הפסיקה הגדירה את רשות הרבים, לצורך חוק שמירת הניקיון, הגדרה רחבה, שתכליתה שמירה על שלום הציבור בכל מקום אליו הציבור עלול להגיע באופן לגיטימי. לפיכך, כאשר קרקע פרטית איננה מגודרת, כך שהציבור יכול ורשאי למעשה לעבור בה באין מפריע, היא תחשב כ"רשות הרבים" לצרכי חוק זה.

43. לעניין זה, ראו את רע"פ 8478/10 יוסף אליאס נ' מדינת ישראל (24.11.2010), שם נדונה סוגיית רשות הרבים על ידי כב' השופט אליקים רובינשטיין, אשר ציין, כי "בסעיף 1 לחוק שמירת הניקיון

נאמר, כי משמעות הדיבור 'רשות הרבים' היא 'כל מקום שהציבור רשאי להשתמש בו או לעבור בו או שהציבור משתמש או עובר בו למעשה'. כלומר, המחוקק אימץ הגדרה רחבה, לפיה גם אם נמצא שטח בבעלות פרטית, כפי שנטען בענייננו, ניתן לראות בו רשות הרבים לעניין החוק, וההוכחה היא אמפירית, לא פורמליסטית. הדעת נותנת כי התכלית שביסוד הדברים היתה, שלא לאפשר היוצרות של 'חורים ברשת' על ידי ויכוחים אם המדובר במקרה פלוני בשטח פרטי או שטח ציבורי, ולצמצם לשאלה אם אכן משתמש הציבור בפועל בשטח המדובר... בית המשפט המחוזי קבע, מתוך הראיות בתמונות שהיו גם בפני בית משפט השלום, שהשטח האמור נגיש לציבור. בית המשפט הצביע על כך שבסמוך למועד השלכת הפסולת תועדו במקום ילדים בשעת משחק, וכי גם המפקח נכנס לשטח באין מפריע. עצם בעלותו של זבידי בשטח, שעליה אין חולק, אינה רלבנטית איפוא לפליליות מעשהו של המבקש. כפי שציין בית המשפט המחוזי, מעבר לסכנת הזיהום הסביבתי הנובעת מן הפסולת, קיימת סכנה נוספת, שבהיעדר פיקוח ושילוט מתאימים - הציבור העושה שימוש בשטח עלול להיפגע מן הפסולת, וניתן להניח שמכאן הזהירות היתרה שנקט המחוקק. הפרשנות הפורמליסטית שמציע המבקש למונח 'רשות הרבים' אינה עולה איפוא בקנה אחד עם לשון החוק ותכליתו. אכן במשפט פלילי עסקינן, אך הוראתו הברורה של המחוקק מדברת בעדה".

44. כאמור, על פי הפסיקה, מקום שהציבור רשאי לעבור בו, גם אם הינו בבעלות פרטית, יכולה להתקיים לגביו הגדרת "רשות הרבים" לפי חוק שמירת הניקיון. בהקשר זה קבע בית משפט קמא (פסקה 5 להכרעת הדין), שראיות המשיבה, לרבות המסמכים, התמונות, והמוצגים שהוצגו מטעמה, תומכים בטענות המשיבה ובגרסתה. הכרעת הדין של בית משפט קמא מתבססת על ממצאים עובדתיים וכידוע, אין זו דרכה של ערכאת הערעור להתערב בקביעות עובדתיות ובממצאים שבמהימנות אשר נקבעו על-ידי הערכאה הדיונית, לה הייתה ההזדמנות להתרשם התרשמות בלתי אמצעית מן העדים אשר הופיעו בפניה. כך נקבע, בע"פ 6917/06 **עמיד שרבל (חרמאן) נ' מדינת ישראל** (1.9.08), כי: "כידוע, כלל נקוט הוא כי ערכאת הערעור אינה נוהגת להתערב בממצאי עובדה ומהימנות שנקבעו על-ידי הערכאה הדיונית. הנחת היסוד העומדת ביסודו של כלל זה הינה כי לערכאה הדיונית ישנו יתרון בהתרשמות בלתי-אמצעית מן העדים הבאים בפניה ומן הראיות המוצגות לה, על בסיסם מגבשת היא את הכרעתה לפיכך, שמורה התערבות ערכאת הערעור בממצאים מסוג זה רק לאותם מקרים חריגים בהם הערכאה הדיונית נתפסה לכלל טעות והתעלמה מגורמים שהיה מקום לייחס להם משקל, או למקרים בהם התשתית העובדתית שגובשה על-ידי הערכאה הדיונית אינה מתקבלת על הדעת ...".

45. בענייננו, **אין כל הצדקה להתערב בממצאי העובדה והמהימנות** שנקבעו על ידי בית המשפט קמא. בית המשפט התייחס לעדים השונים שהופיעו בפניו, הסביר כיצד העדויות והראיות התביעה משתלבות זו בזו וקבע את ממצאיו על פיהן. המסקנה היא אפוא, שמדובר בשטח שהוא אמנם בבעלות ההורים, אך ככל "שטח" חקלאי או תפעולי, שאינו משולט ואינו מגודר, הציבור רשאי לעבור בו. זאת, בין לצורך מוגדר (כגון יציאת אחד השכנים לשטח חקלאי אחר, או יציאת מטיילים אל הסביבה) ובין כל מעבר אקראי בשטח, של כל אדם, מקומי או זר. **לפיכך, אין כל עילה להתערב במסקנה לפיה מדובר ב"רשות הרבים"**.

46. עוד טענו המערערים, כי באתר היו קיימות מכולות וכלי קיבול של הפסולת, אליהם כוונה הפסולת שהובאה. נטען כי רק לעיתים, בניסיון להעביר פסולת לתוך המכולה, מקצת הפסולת נשפכת ארצה. במקרים אלה, המערער היה מרים את הפסולת לתוך המכולה. נטען, כי בכך קיים המערער 1 את

ההסכם אליו הגיעו הצדדים בבית המשפט ביום 22.7.13, בדיון ב"בקשה לשחרור תפוס" (נ/16). שם, התחייב המערער 1 להפסיק את פעילותו בתחנת המעבר לפסולת "למעט העברה מכלי קיבול אחד לכלי קיבול שני". הטענה היא כי המערער הקפיד על התחייבותו, ולא חרג ממנה אלא בשגגה, והחריגות תוקנו "תוך שעה - שעותיים".

47. גרסה זו, גרסת המערער 1 למעשה, אינה עולה בקנה אחד עם הסרטונים המצולמים ועם התמונות שהוגשו לבית משפט קמא, בהם נראות ערימות גדולות של פסולת ושפיכה של פסולת מהמשאית ישירות על גבי הקרקע. ראיות אלה אינן מעידות על ניסיון להעביר מכלי קיבול אחד למשנהו, אינן מעידות על כמויות קטנות או שאריות של פסולת שהתפספו תוך כדי מילוי מכולה, ואינן מעידות כי מדובר בשפיכת פסולת אקראית ורגעית בלבד. למעשה, התמונות מלמדות כי מדובר בתחנת מעבר לפסולת, על כל המשתמע מכך, לרבות שהיית פסולת רבה על גבי הקרקע, לאורך זמן ובזדון. זאת, כפי שעלה מדברי עדת התביעה, השכנה של ההורים, וכמשתמע גם מדברי המערער 2 בחקירתו.

48. טענה חדשה הועלתה לראשונה בעת הדיון בערעור. זאת, בנוגע לתמונות (ת/18) עליהן צוין **תאריך ה-13.11.13**, היינו אחרי ההסכם (נ/16) המתואר לעיל. תמונות, המתעדות פסולת רבה מאוד המפוזרת בשטח, אשר אינה מתיישבת בשום פנים ואופן עם גרסת המערער 1. טענת ב"כ המערערים היא שמדובר בתמונות שצולמו כבר חודש יולי 2013 (היינו לפני ההסכמה האמורה) ולא מיום 13.11.13, כפי שהוטבע עליהן ואף נכתב לידם בכתב יד.

49. המערערים ניסו לתמוך טענה חדשה זו בנאמר בחקירתו הנגדית של המפקח בלכנר (עמ' 51 לפרוטוקול, ש' 13-18), בו העיד כי אינו זוכר מתי צולמו התמונות. כאמור לעיל, הצדדים התבקשו להתייחס בכתב לטענה חדשה זו, לאחר הדיון. אולם, לאחר עיון בטענות המשיבים, בראיות ובפרוטוקול, **יש לקבוע חד משמעית שאין ממש בטענה** החדשה.

50. ראשית, מטבע הדברים, משחלף הזמן קשה לזכור פרטים טכניים באופן מדויק. עצם העובדה שהמפקח לא זכר לומר בוודאות כי הוא זה שצילם את התמונות, או את תאריך הצילום, אינה פוגמת במשקל הראייה, על פי רישום שנערך על ידי המפקחים בתיק, הנראה כרישום מזמן אמת. בית משפט קמא התייחס לעדותו של המפקח בלכנר, אשר העיד כי ביקר באתר במועד זה והבחין בכמויות רבות של פסולת (ת/17-ת/18) וכי בסיוור שערך בתחילת חודש מאי 2015 עדיין התנהלה במקום תחנת מעבר (עמ' 45, ש' 7-10). המשיבה הפנתה גם להבהרות של המפקח בלכנר לעניין זה, מהן ניתן ללמוד כי התמונות הינן מיום 13.11.13.

51. מעבר לכך, הוגשו לבית המשפט חקירתו השנייה של המערער 1 מיום 13.11.13 (ת/20), וחקירתו של המערער 2 מאותו היום (ת/22). מחקירת המערער 1 עולה כי הייתה התייחסות ברורה לעבירות המבוצעות באותם ימים בנובמבר 2013, התייחסות מדויקת למספרי התמונות אשר במחלוקת והוצגו בחקירה (1345 עד 1350), תיאור מילולי תואם לתוכן התמונות שלפנינו, כאשר לגבי חלק מהפסולת הנראית בתמונות נאמר במפורש כי "זה בימים האחרונים" (עמ' 4 שורה 4). עובדות אלה מלמדות כי התמונות עליהן הוטבע תאריך ה-13.11.13 ואף נכתב בצדן בכתב יד התאריך ומהות התמונה, הן אכן תמונות אשר צולמו בחודש נובמבר ולא בחודש יולי.

52. יוער כי טענה מסוג זה ראויה הייתה שתועלה במהלך הדיון בבית משפט קמא. הטענה נבדקה בכל זאת בערכאת הערעור, מתוך החרדה לזכויות המהותיות של הנאשמים בפלילים. מכל מקום, לאחר

שנמצא שאין ממש בטענה, הטענה נדחית לגופה.

53. **הטענה לפיה אין ראיה כי עבירת ניהול העסק הייתה רציפה במשך כל התקופה, אינה**

משכנעת. אף כאן, בית המשפט הסתמך על עדות השכנה, על המשתמע מחקירת המערער 2 לגבי הרצף, ועל עדות המפקחים לגבי הבדיקות שקיימו מספר פעמים. בדיקות, אשר אמתו את גרסתה של השכנה ותלונתה, ותועדו בצילומים. לאחר דחיית גרסת המערער 1 **לא היה מנוס מקביעה כי המערער 1 פעל בעקביות בדרכו העבריינית הנלווה, למען בצע כסף. זאת, בקיום תחנת מעבר לפסולת, מבלי לקבל היתר, ומבלי לקיים את התנאים הנדרשים למנוע נזק סביבתי, תוך גרימת נזקי רעש וריח לשכניו במושב, וסיכון הסביבה הבריאה של כולנו.**

54. **סיכומו של דבר,** לא מצאתי כי נפל פגם בהכרעת דינו של בית משפט קמא, או כל שגיאה, עובדתית או משפטית. עיקר טענות המערערים הן כנגד קביעות עובדתיות וממצאי מהימנות שנקבעו על ידי בית המשפט קמא, על יסוד ניתוח זהיר, מדוקדק ומנומק היטב. בנסיבות אלו, **לא מצאתי מקום להתערב בהכרעת דינו של בית משפט קמא, והערעור עליה נדחה.**

הערעור על גזר הדין

55. בניגוד להכרעת הדין, לגביה אני מסכים לגמרי עם ממצאי בית משפט קמא, נימוקיו ומסקנותיו, ביחס לגזר הדין מוצא אני צורך להדגיש מספר נקודות חשובות, שלטעמי לא קיבלו ביטוי מספיק בגזר הדין. יש להפנות הזרקור לעבירה העיקרית בה הורשע המערער 1, אשר לטעמי צריכה הייתה להביא להבחנה משמעותית יותר בין שני המערערים, להקלה מסוימת בעניין המערער 2, והחמרה משמעותית מאוד בעניין המערער 1.

56. ראשית, צדק בית המשפט אשר ניתח את האירועים כמכלול, תוך התייחסות לערכים המוגנים ונסיבות ביצוע העבירה, בהתאם להנחיות המחוקק בסימן העוסק בהבניית שיקול הדעת, בחוק העונשין. אולם, צריך לשים לב כיצד הערכים המוגנים באים לידי ביטוי בסעיפי החוק הקונקרטיים בהם הואשמו המערערים, תוך מתן תשומת לב, מעבר לענישה המצויה בבתי המשפט, לעונש המירבי, למידת הפגיעה בערכים המוגנים במקרה הקונקרטי, ובעיקר ל"מידת אשמו של הנאשם" (לשון סעיף 40ב), באיתור העונש ה"הולם".

57. בהדגשת חומרת האירועים בתיק זה, מודע אני לכך שהחוקים על פיהם הואשמו הנאשמים הם לכאורה חוקים שעניינם הסדרת עסקים, סדר וניקיון "בלבד". חוקים, אשר אינם חוקי עונשין קלאסיים, ואינם קובעים ענישה מחמירה מאוד למי שהפר אותם. שני המערערים הואשמו בעבירה של השלכת פסולת בניגוד לחוק השמירה על הניקיון. שהיא אמנם עבירה מהותית, בבחינת "malum in se", אך כזו אשר בדרך כלל אינה נתפסת כחמורה, ומביאה במהלך הדברים הרגיל לקנס עם ברירת משפט, בערך של כ- 1500 ₪, כעולה מהקנס שהושת על המערער 2 באחד המקרים בתיק זה. רק במקרים חמורים במיוחד, כגון השלכת פסולת ממשאית שלמה, מגיעה העבירה לכתב אישום וקנסות של עשרות אלפי שקלים עם מאסר על תנאי, כמובא בפסיקה הרבה שנסקרה על ידי בית משפט השלום.

58. המערער 1 הואשם והורשע בעבירה נוספת, שהיא לטעמי העבירה העיקרית בתיק זה. היינו, עבירה על חוק רישוי עסקים, שהוא חוק אסדרתי ממש, בעבירה מהסוג הנתפס בדרך כלל כעבירה מהסוג המכונה "malum prohibitum". העבירה המהותית אותה עבר, מעבר למעשי המערער 2, אינה אלא עבירה על תקנות, התקנות למניעת מפגעים (מניעת זיהום אויר וריח בלתי סבירים מתארים לסילוק פסולת). אולם, יש להבהיר מיד כי תפיסה ממעיטה זו, שנשמעה מפי הסנגור בתיק זה, הנכונה במקרים מסויים של עבירות על חוקים אלה, היא טענה שגויה מכל וכל בנסיבותיו של תיק זה. עיון מלמד כי מעשהו של המערער 1 חמור, חמור מאוד.

59. יובהר שצדק בית משפט השלום אשר עמד על הנסיבות הקונקרטיות של העבירה, בהתאם לסעיף 40ט, ולא על כותרת השוליים המקלה של סעיף העבירה. זאת תוך התייחסות לביטוי החמור של עבירות ניהול תחנת מעבר פסולת במקרה זה. אולם, בית משפט השלום ניתח דווקא את העבירות על חוק שמירת הניקיון, שפיכת הפסולת, כעבירה עיקרית, וראה למעשה את ניהול תחנת המעבר כנסיבה מחמירה, המבחינה בין המערער 1 לבין המערער 2. בענין זה אני רואה את הדברים באור אחר מבית משפט השלום הנכבד. לטעמי, **בנסיבות של תיק זה, העבירה העיקרית היא עבירת ניהול תחנת מעבר ללא רישיון למשך תקופה של כמעט שנתיים**. המקרים הפרטניים של שפיכת הפסולת באתר זה, אשר לגבי חלקם הואשם גם המערער 2, אינן אלא פעולות פרטניות ומקומיות, חמורות כשלעצמן, אך אין הן אלא ביטוי מקרי לנזק הרב הנובע מהעבירה העיקרית.

60. המחוקק קבע לעבירות אותן ביצעו המערערים עונשי מאסר, והמחוקק לא שיחת מילותיו לריק. בדרך כלל, לא יוטל עונש מאסר על עבירות על חוק השמירה על הניקיון (סעיף 13(א)). אולם, בנסיבות מחמירות יש עונש מאסר, ובנסיבות מחמירות מאוד, כפי שהואשמו הנאשמים במקרה זה, העונש המרבי מגיע ל- 3 שנות מאסר (סעיף 13(ג) לחוק).

61. בעבירות על חוק רישוי עסקים, בהם הואשם המערער 1, יכול העונש להגיע עד 18 חודשי מאסר (סעיף 14 לחוק) ועל התקנות למניעת מפגעים מאתרים לסילוק פסולת עד 6 חודשי מאסר בלבד (תקנה 12). מהוראות אלה עלול להתקבל רושם מטעה לפיו המעשים של המערער 1, בהם הוא נבדל מן המערער 2, אינם כה חמורים. רושם זה שגוי עד מאוד. כאמור, צדק בית משפט השלום ששם הדגש על המעשים של המערער, ולא על כותרת הסעיף. שכן, ישנן עבירות אשר מכילות מנעד רחב של מקרים, ומנעד רחב מאוד של עונשים, החל מעבירות תכנון ובניה וכלה בעבירת ההריגה. אולם צריך היה לשים דגש גם על הזדון המיוחד בניהול עסק זה, ומידת האשם המוגברת בשל כך.

62. **בעבירות רישוי עסקים הענישה תהיה לעולם מושפעת מהנסיבות**, בהן משך זמן ביצוע העבירה, סוג העסק, היקפו, מטרות הרישוי בסוג העסק (על פי הטבלה אשר בצו רישוי עסקים), מידת הריחוק של העסק מקיום התנאים לקבלת רישיון ועוד. שכן, פרמטרים אלה קובעים את מידת אשמו של הנאשם, ועמו את מתחם העונש הראוי.

63. במקרה דנן **עסקינן בתחנת מעבר לפסולת על כל הכרוך בכך, אשר פעלה למשך כמעט שנתיים, למרות שהעברין נתפס והוזהר, ולמרות עימותים עם השכנה המתלוננת**. ניהול עסק כזה למשך זמן, עלול לגרום נזק מתמשך לסביבה, נזק הגדול בהרבה מהשלכת פסולת אקראית, שאף היא חמורה בפני עצמה. על מנת לקבל מושג מה אמור להיכלל בתחנת מעבר לפסולת ראויה לשמה, כדי למנוע נזק סביבתי ומפגעים בריאותיים, מספיק לעיין בתקנות רישוי עסקים (תחנת מעבר לפסולת),

תשנ"ח - 1998. מתברר כי צריך לקיים גידור, איטום, שילוט מפורט הכולל מידע על זמינות טלפונית, מערכת כיבוי אש, משרדים עם שירותים שונים, מערכות שטיפה, מתקנים לטיפול בתשטיפים, שטח קרקע שנאטם לחלחול הבנוי בשיפוע, תעלות ניקוז ועוד. כל זאת, על מנת להגן על העם, על הארץ, על החי, על הצומח ועל המים, מפני חומרי הפסולת המובאים למקום, פעם אחר פעם אחר פעם.

64. **ניהול אתר מסוג זה ללא רישיון, הוא מעשה חמור ומסוכן. לכן זוהי העבירה העיקרית בתיקנו.** המנהל מקום כזה ראוי לעונש הולם, אשר יבטא כראוי את זדון לבו, רוע מעלליו ואת סלידת החברה ממעשיו, בין אם נתפס במקרים פרטניים של שפיכת פסולת למקום ובין אם לאו. לטעמי, **מתחם העונש לעבירה כזו, למשך תקופה כזו, מתחיל במאסר בעבודות שירות ונגמר במאסר מאחורי סורג וברית,** היכול להתקרב גם לעונש המרבי הקבוע לעבירה, במקרים המתאימים. שהרי "עונש מרבי הקבוע בחוק נועד ליישום הלכה למעשה, ואין לראות בו לא 'מס שפתיים' ולא 'מושג מופשט', מעולם הערכים" (דברי השופט קדמי בע"פ 2620/93 **מדינת ישראל נ' פלוני** פ"ד מט(3) 1 (1995)). דברים אלה נאמרו וצוטטו בדרך כלל לגבי העבירות החמורות ביותר בחוקי העונשין, אך יפים הם גם לעבירות קלות יותר, כאשר נסיבות הביצוע החמורות מחייבות ענישה הולמת.

65. ודוק, אין אני סבור כי נסיבות המעשים המשותפים למערער 2, של שפיכת האשפה עצמה במקום, אפילו מספר פעמים, מצדיקה עונש המתקרב ולו במעט לעונש המרבי של 3 שנות מאסר, שהוא העונש המרבי לאותה עבירה. אמנם שפיכת פסולת ממשאית חמורה הרבה יותר מאשר זריקת קליפה ברחוב, המצדיקה קנס פעוט. שפיכת פסולת ממשאית תחייב קנס משמעותי מאוד, ואולי בנסיבות מסוימות מאסר על תנאי, כעולה מהפסיקה העקבית שהובאה בגזר הדין. אולם, אין במקרים הפרטניים המתוארים בהכרעת הדין, חומרה חריגה המצדיקה מבט לעבר מאסר בפועל, ובוודאי שלא לעונש המרבי.

66. לא כך הוא ביחס לעבירה של ניהול עסק ללא רישיון, בנסיבות החמורות דנן. במקרה זה ניהול עסק כה מזיק, במרחק שמיעה והרחה מבתי המגורים, למשך תקופה כה ארוכה, למרות אזהרות, מחייבת מתחם ענישה המתקרב בקצהו, אף אם לא מגיע, לעונש המרבי הקבוע למעשים מסוג זה, היינו ניהול עסקים ללא רישיון.

67. לכן, כאמור, נכון היה להציב את עבירת ניהול העסק ללא רישיון כעבירה העיקרית בגזר הדין. זאת, כפי שנוסחו הדברים בצדק בכתב האישום. בהקשר לעבירה זו, המתחם הנכון היה בין מאסר קצר בעבודות שירות, לבין מאסר לא קצר מאחורי סורג וברית. מכאן מסקנתי כי רכיב המאסר שהוטל, מאסר על תנאי בלבד, אינו מספיק כדי לבטא את חומרת המעשה. אעיר עוד, כי בפסיקה שנסקרה על ידי בית המשפט הוטלו עונשי מאסר על תנאי משמעותיים יותר, בני 6 חודשים, ולא הבנתי מדוע לא נעשה כן במקרה זה, לגבי המערער 1, שהוא "בעל הבית".

68. אני מודע לכך שהענישה המצויה היום לעבירת ניהול תחנת מעבר פסולת אינה כפי שאני מציע. אולם **מודעות בתי המשפט לנזק הנגרם מעבירות הפוגעות באיכות הסביבה מחייבת להעלות את רף הענישה בעבירות אלה, שכן אין הענישה המקובלת היום הולמת את הפגיעה הקשה בערכים החברתיים. לפיכך, נכון יהיה להרחיב השימוש במאסר בפועל, בעיקר בעבירות בהן הפגיעה בערכי טבע ואיכות הסביבה נעשית בעקביות ובזדון למען רווח כלכלי.** נפסק כי "אין לטעות ולזהות בין מתחם העונש ההולם לבין טווח הענישה הנהוג. מדובר ב'יצורים' שונים. מתחם העונש ההולם מגלם, כאמור,

הכרעה ערכית המבוססת על שיקולים שונים, כאשר מדיניות הענישה הנהוגה בעבירה הנדונה הוא רק אחד מהם. טווח הענישה הנהוג בפסיקה, לעומת זאת, הוא נתון **אמפירי-עובדתי**, המורכב מהעונשים המקובלים בגין עבירה מסוימת בדין הנהוג" (דברי השופט ארבל ב ע"פ 1323/13 **חסן ואגבריה נ' מדינת ישראל** (5.6.13), ההדגשות במקור). כפי שממשיכה ומסבירה שם השופטת ארבל, בית המשפט מחויב לעונש ההולם, והעונש המצוי אינו מהווה אלא אחת מן האפשרויות לכך. על בסיס עקרונות אלה נכון יהיה לראות החמרה דרמטית בענישה בגין עבירות שעניין פגיעה בערכי איכות הסביבה, לכל הפחות בעבירות הנעשות בזדון, ובמיוחד בעבירות הנעשות לאורך זמן ולמען רווח כלכלי.

69. אם כן, המתחמים שנקבעו בפסק הדין מתאימים, פחות או יותר, לעבירות של השלכת פסולת ברשות הרבים, בהם הואשמו שני המערערים, אך ראוי היה לקבוע לעבירה העיקרית בה הואשם המערער 1, ניהול מתחם להעברת פסולת ללא רישיון, מתחם ענישה הכולל גם עונש מאסר בפועל.

70. לעניין העונשים הקונקרטיים אשר בתוך המתחם, דומני שלא היה צריך לקבוע כי עונשו של המערער 1 יגיע קרוב ל"רף העליון" כפי שנקבע בגזר הדין. אפשר היה לתת ביטוי משמעותי יותר לנסיבותיו האישיות החריגות והקשות, למרות עברו הפלילי, ולמרות שאין המערער 1 זכאי להתחשבות בגין הודאה, חרטה או חסכון בזמן שיפוטי. עם זאת, מאחר שעונשו הקונקרטי נגזר ממתחם ענישה המקל בהרבה מן הראוי למערער 1, ולמעשה המתחם הנכון, גם בצדו התחתון, היה צריך להיות חמור עוד יותר מהעונש שנקבע בסופו של דבר, אין להקל בעונשו כלל וכלל.

71. **סיכומו של דבר**, העבירה העיקרית והחמורה, ניהול תחנת מעבר פסולת ללא רישיון לאורך זמן, לא קיבלה ביטוי עצמאי בהערכת מתחם העונש ההולם. העבירה נבחנה כנסיבה מחמירה בלבד באספקלריה של העבירות היותר קלות, השלכת פסולת ברשות הרבים. לכן, **העונש ההולם למעשי המערער 1, הוא חמור במידה משמעותית מהעונש אשר הוטל עליו**, גם בהתחשב בנסיבותיו האישיות הקשות מאוד. בהעדר ערעור מטעם המאשימה, אין סמכות לערכאת הערעור להחמיר בעונש ולהטיל על המערער 1 את עונש המאסר בפועל שהיה ראוי לו. לכן - דין ערעורו של המערער 1 על העונש המקל שהוטל - להידחות.

72. **המערער 2** הורשע בשני אירועים קונקרטיים של השלכת פסולת במקום ברשות הרבים, וזוהה מאירוע אחד. מדובר בשכיר, שעבד אצל המערער 1, שהוא אשר ניהל את העסק (באותם חודשים, גם עצם הובלת האשפה נעשתה מבלי שהיה למערער 1 רישיון). החומרה המיוחדת במעשיו של המערער 2 היא שהנסיבות מלמדות שבפעילות שהיא "במהלך העסקים הרגיל", אף אם כשכיר. לכן, גם כאשר מדובר באירועים ספציפיים, יש בהם חומרה. בית המשפט קבע כי המתחם בעניינו נע בין 20,000 ₪ לבין 40,000 ₪, בהתחשב בכך שמדובר בשני מקרים. אולם, כפי שציין בית המשפט בעצמו, בגין מקרה אחד, על פי הפסיקה שנסקרה, המתחם מתחיל במקרים דומים ב- 10,000 ₪. כן יש לקחת בחשבון כי, בהקשר לקנסות, מתחם הענישה אינו "אובייקטיבי", והוא מושפע מהיכולת הכלכלית של כל נאשם ונאשם (סעיף 40 לחוק העונשין).

73. בנסיבות אלה, ניתן היה לתת יותר משקל הן לעובדות כי המערער 2 היה שכיר של המערער 1, אשר נהג במשאיתו של המערער 1, עבור עסקו של המערער 1, והן לנסיבותיו האישיות הקשות. נסיבות, אשר אירעו לאחר האירועים נושא כתב האישום. ההתחשבות יכולה לבוא לידי ביטוי הן במדידה גמישה יותר של מתחם הקנס על פי סעיף 40 הנ"ל, הן בכך שהעונשים בגין שני המעשים לא יצטברו באופן מלא, והן בבחירת ענישה המתקרבת יותר לרף התחתון של המתחם, למרות שלא הודה. יוזכר כי, בניגוד

למערער 1, אין אינדיקציות בעניינו של המערער 2 להטלת קנסות קודמים, למעט העבירה השלישית, ממנה זוכה על ידי בית משפט קמא. מעבר לכך, נכון גם להפחית מעט מהמאסר על תנאי המוטל עליו, על מנת לבטא, ולו סמלית, כי יש פער משמעותי במידת האשם בינו לבין המערער 1. זאת, אף אם כשלעצמו, לא היה המאסר על תנאי שהוטל חמור יתר על המידה.

תוצאה

סיכומו של דבר, בשל כל השיקולים שפורטו, **ערעורו של המערער 1 נדחה על שני חלקיו.**

ערעורו של המערער 2 על הכרעת הדין נדחה. אולם, הערעור על העונש בעניינו של המערער 2 מתקבל בחלקו. הקנס בעניינו יעמוד על 14,000 ₪ בלבד, תחת הסכום שנקבע בבית משפט השלום. משך התשלומים יהיה כפי שנקבע בפסק דינו של בית משפט השלום. המאסר על תנאי יוקל גם כן, והוא יעמוד על 6 שבועות, למשך שנתיים מיום מתן גזר הדין בבית משפט קמא, והתנאים הם כפי שקבע בית משפט קמא.

פסק הדין יישלח לבאי כוחם הצדדים. הסנגורים יעדכנו המערערים.

ניתן היום, י"ט אייר תשע"ט, 24 מאי 2019, בהעדר הצדדים, על פי הסכמתם.